

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ประวัติของชุมชนในบริเวณลุ่มน้ำแม่หล อำเภอมะแม่ม
จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน นายวิทยา อามรณ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

อาจารย์ฉลาดชาย รมิตานนท์	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กรรณิการ์ เล็กบุญญาสิน	กรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องประวัติชุมชนในลุ่มน้ำแม่หล อำเภอมะแม่ม จังหวัดเชียงใหม่ ต้องการศึกษถึงการปรับตัวของชุมชนโดยใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้าน 2 หมู่บ้าน ต่างชาติพันธุ์ในลุ่มน้ำเดียวกัน หน่วยการวิเคราะห์ของการศึกษาคือ การจัดการทรัพยากรของชาวบ้าน เพราะเห็นว่าทรัพยากรซึ่งหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์นำมาใช้เพื่อรองรับความมั่นคงในชีวิตของตนนั้น มีความจำเป็นสำหรับการอยู่รอดของชาวบ้าน กรอบที่ใช้ในการวิเคราะห์คือการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับมนุษย์ที่เปลี่ยนไปในช่วงเวลาต่างๆ

จากการศึกษาพบว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านโดยศึกษาผ่านการจัดการทรัพยากรของชาวบ้านมีคุณค่าสำคัญ 5 ประการคือ

1. การศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยพิจารณาผ่านการจัดการทรัพยากรสามารถเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างระดับมหภาคและจุลภาค การศึกษานี้พบว่าหมู่บ้านไม่ได้ดำรงอยู่หรือเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นอิสระ แต่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับส่วนอื่นอยู่ตลอดเวลา ทั้งในความสัมพันธ์ระดับลุ่มน้ำ ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ รวมถึงระดับโลก
2. การศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยพิจารณาผ่านการจัดการทรัพยากรสามารถทำให้เห็นบทบาทของ “คน” กลุ่มต่างๆที่สัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านนิเวศวิทยา โดยมีพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในหน่วยนิเวศน์ที่มนุษย์อาศัยอยู่เป็นพื้นฐานให้มนุษย์ปรับตัวทั้งในระดับชุมชนเดียวกันและระหว่างชุมชนที่ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งถือว่าการยกระดับมาเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

2.2 ด้านชาติพันธุ์ ซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างกันทำให้มีพื้นฐานของการจัดการทรัพยากรและโลกทัศน์ของชาติพันธุ์ต่างกัน

2.3 ด้านความสัมพันธ์ของชาวบ้านกับตัวแทนของรัฐ ทูต องค์การศาสนา และอิทธิพลภายนอกอื่นๆที่เข้าไปสัมพันธ์กับชุมชนในหน่วยนิเวศน์มากขึ้น ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอาจเป็นไปในเชิงกดขี่ ควบคุม ครอบงำ หรือพยายามเข้าหาประโยชน์ สิ่งเหล่านี้ล้วนร่วมกันผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน

3. การศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยพิจารณาผ่านการจัดการทรัพยากรสามารถทำให้เชื่อมโยงให้เห็นความซับซ้อนของปัญหาต่างๆ ทำให้เห็นว่าการวิเคราะห์ปัญหาจำเป็นต้องมองอย่างรอบด้าน ไม่แยกส่วน มิฉะนั้นจะทำให้การวิเคราะห์ผิดพลาด และนำไปสู่การวางนโยบายการปฏิบัติต่อชุมชนผิดพลาดได้

4. การศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยพิจารณาผ่านการจัดการทรัพยากรทำให้ชาวบ้านมีพื้นที่ในประวัติศาสตร์มากขึ้น การศึกษานี้ทำให้เห็นบทบาทของชาวบ้านที่อยู่ในรูปของการปรับตัวในการจัดการทรัพยากร ทั้งในเชิงเข้าหาผลประโยชน์และในเชิงป้องกันหรือตอบโต้

5. การศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยพิจารณาผ่านการจัดการทรัพยากรในการศึกษาครั้งนี้พบว่าจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน และการจัดสมดุลย์ทางอำนาจกับสิ่งต่างๆหรือกับคนกลุ่มต่างๆของชาวบ้าน มิฉะนั้นจะไม่สามารถเข้าใจการปรับตัวของชาวบ้านได้เลย

คุณค่าที่พบจากการศึกษาทั้ง 5 ประการจากการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยพิจารณาผ่านการจัดการทรัพยากร จึงสามารถเชื่อมโยงประเด็นการจัดการทรัพยากรไปถึงประเด็นอื่นที่ชาวบ้านเกี่ยวข้องและจัดการได้อย่างหลากหลาย ทำให้พบว่าแรงผลักดันทางประวัติศาสตร์ที่พบจากการศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้านโดยศึกษาผ่านการจัดการทรัพยากรจึงมิใช่มีเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากแรงผลักดันที่หลากหลายซับซ้อนร่วมกัน โดยมีพื้นฐานอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและมนุษย์กับมนุษย์ ดังนั้นประวัติศาสตร์ของชุมชนก็คือ ประวัติศาสตร์การจัดการทรัพยากรของชุมชนนั่นเอง